

Steiger

Vakblad voor de
Rotterdamse wijken

2

INHOUD:

Deelgemeentes en
opbouw wijkbeheer

Gebiedscoördinator
werkgelegenheid

Portiekgespreken
in Schiemond

In dit nummer:

3 In de keuken van de deelraad

De opvattingen en zorgen lopen niet ver uiteen. **Arthur van Thiel en Johan Janssens** interviewden Theo Eikenbroek (Deelgemeente Noord) en Wim van der Have (Deelgemeente Charlois) over de opbouw van het wijkbeheer. Met 'bestuur op afstand' willen de voorzitters deze nieuwe deelgemeentelijke aanwinst optuigen. Bureaucratie en complementaire mist kunnen echter roet in het eten gooien.

7 Gekkenwerk in Oosterflank

'Schiffies' verzamelen slordig achtergelaten boodschappenkartjes in Oosterflank. **Aad van der Graaf** maakte een signalement van dit project. Integratie van ex-psychiatrische patiënten en wijkbeheer gaan hand in hand.

9 Heerma in de Praktijk

In een vogelvlucht analyseert **Jaap Pleeging** de ontwikkelingen in de volkshuisvesting. Met een Cold-Turkey-methode wordt daar afgerekend met de subsidie-verslaving. Bewonersorganisaties zullen geconfronteerd worden met verzwaring van de woonlasten, stagnatie en de dreiging van segregatie.

12 Portiekgesprekken in Schiemond

Al twee jaar vinden er in Schiemond portiekgesprekken plaats. **Erik Lindenburg** en **Johan Janssens** spraken met opbouwwerker Johan Geraets over dit instrument in het sociaal beheer. Eén op de twee gesprekken leidt tot een zekere consensus op de trap over de leefregels.

13 Gebiedscoördinatoren werkgelegenheid

Haast ongemerkt is aan de stam van het Rio een nieuwe loot gegroeid: de functie van gebiedscoördinator werkgelegenheid. Ed Gloudi, één van de acht coördinatoren, werd geïnterviewd door **Dick Timmermans** en **Yvonne Koop** en typeert z'n functie als 'Spin in het web' in werkgelegenheidsland.

15 Fietswrakken ruimen in Kralingen

Vervuiling en verwaarlozing van de woonomgeving vormen een belangrijke thema in het wijkbeheer. In concrete initiatieven komen al snel normen en waarden, als ook de wet om de hoek kijken. **Jan Willem Kluit** knipoogt naar het fietswrakken-project in Kralingen.

16 IJclubterrein

Op het IJclubterrein, Kralingen, worden binnenkort 3 stadsvilla's in de premie-koopsector gebouwd. 'Bouwen in eigen beheer' was de ontwikkelingsstrategie. **Sjef Seuren** en **Johan Janssens** doen verslag van dit experiment dat allerlei tegenslagen onderweg tegen kwam.

18 Kort nieuws

Spirit werkt, Tussenstop in Rotterdam, Urgentie-systeem, Opbouwwerk in korte broek en Westwijken-congres.

Kolofon

Steiger stelt zich ten doel de uitwisseling van ervaringen in de Rotterdamse wijken te bevorderen, een bijdrage te leveren aan de meningsvorming over actuele onderwerpen en het gemeente- en riksbeleid, voor zover van invloed op de woon- en leefomstandigheden in de wijken, kritisch te volgen.

Steiger is een kwartaal-uitgave van het Rotterdams instituut bewonersondersteuning (Rio), Kortenaerstraat 1, 3012 VB Rotterdam. Telefoon 010-4110333.

Prijs van Steiger

Steiger kost per nummer f 3,50. Een abonnement kost f 12,50 per jaar. Abonnementen worden aangegaan voor de duur van één jaar en worden zonder schriftelijke opzegging voor 1 januari automatisch verlengd.

Copy-right en beeldmateriaal

Teksten kunnen geciteerd worden wanneer de bron vermeld wordt en uitsluitend na toestemming van het Rio. Ook is het niet toegestaan tekeningen of foto's uit dit blad over te nemen zonder toestemming van het Rio.

Redactieraad

Anne van Veen (voorzitter), Rob Hagens, Nel ten Boden, Jaap Pleeging en Johan Janssens.

Secretariaat en DTP-productie

Jacqueline Suykerbuyk

Vormgeving

Erik Lindenburg

Fotografie omslag

Dick Sluyter

Basis Lay-out

Erik Prinsen (Hard Werken)

Eindredactie

Johan Janssens

3-de jaargang, nummer 2

Juli 1991

Oplage: 1600 stuks

Aan dit nummer werkten tevens mee:

Wim van der Have, Theo Eikenbroek, Arthur van Thiel, Ed Gloudi, Yvonne Koop, Dick Timmerman, Jan Willem Kluit, Anda Noordhuis, Johan Geraets, Cees Gouw, Lidy van Orlangs, Bern Motta, Aad van der Graaf, Irene Mobach, Ria Meyerink, Paul Claessens, Ben Dubbeldam, Sjef Seuren, Jules van Cleeff en Rien Wertheim.

In de keuken van de deelgemeenten Opbouw Wijkbeheer

De verschillen zijn op het eerste gezicht groot. Theo Eikenbroek (PVDA en voorzitter van de deelgemeente Noord) neemt regelmatig begrippen als creativiteit, draagvlak en proces in z'n mond. Wim van der Have, z'n partijgenoot en collega op Charlois, grijpt liever naar woorden als procedures, bevoegdheden en taakverdelingen. De twee 'stijlen van bestuur' weerspiegelen zich ook in de deelraadskantoren. Het nieuwe Charloise kantoor ('Nou is het net echt', zegt Van der Have) heeft de allure van een modern stadhuisje met burgers die in rijtjes voor de loketten staan. Een plattegrond is nodig om de 'kamer van de voorzitter' te vinden. Het pandje van Noord heeft meer weg van een clubgebouw. "Kom je voor Theo? Die zit ergens boven!", klinkt het na binnenkomst vanachter een rommelige stapel deelgemeente-groen meubilair. Die blijkt bestemd te zijn voor de extra ambtenaren nu de deelgemeente onlangs is uitgebreid met het Oude Noorden en de Agniesebuurt. De verdere invloed van de stijlverschillen laat zich raden. Ze komen in elk geval niet tot uiting als het om wijkbeheer gaat. Dan delen de voorzitters in grote lijnen dezelfde opvattingen en....zorgen!

Beide heren tonen zich content met het besluit van het Collegeteam Buitenruimte om het wijkbeheer bij de deelgemeentes te leggen. "Een logische stap", zegt van der Have die de ambtelijke variant om de gereorganiseerde DROS daarmee te belasten maar een vreemde eend in de bestuurlijke bijt van Rotterdam vond. Eikenbroek wijst ook op een ander effect van de besluitvorming: "De grootste winst is dat het wijkbeheer met stip op de politieke agenda is gestegen. Op het stadhuis wordt nu niet meer schamper gelachen als je het gestuntel van diensten aan de kaak stelt." Alsof ze uit een boekje citeren, zeggen beiden letterlijk dat "het fysieke leefklimaat het object van wijkbeheer is". En ze noemen daarbij groen- en straatonderhoud, kleine criminaliteit, sociale veiligheid en vervuiling als belangrijke items. Dwarsverbanden met welzijnswerk, werkgelegenheid en woningbeheer/stadsvernieuwing worden niet geschuwd, maar men is beducht om het wijkbeheer meteen breed op te tuigen. Eikenbroek: "Als je direct alles aan elkaar koppelt, dan verbrand je. Laten we liever zo snel mogelijk resul-

taten boeken. Bijvoorbeeld door vervuilde straten weer schoon te krijgen. Dat maakt bewoners enthousiast en dan heb je een vruchtbare basis om tussen wonen, werken en welzijn stap voor stap een echte samenhang te ontwikkelen. Een samenhangend plan, wijkbeleidsplan zoals het Rio dat tegenwoordig noemt, vind ik overigens alleen voor bepaalde buurten een vereiste. Bergpolder is zo'n buurt. Daar stapelen de veranderingen zich op elkaar en rijst de vraag hoe de toekomst van deze buurt eruit zal zien. In Blijdorp ben je echter met een paar goede beheerafspraken al uit de brand en kun je het vele geld dat zo'n wijkbeleidsplan kost, beter uitgeven om de ROTEB elders in de deelgemeente wat meer te laten doen." Ook van der Have pleit voor een voortvarende, doch niet te ambitieuze start met het wijkbeheer: "Natuurlijk benut je de mogelijkheden van de banenpool om aan buurtconciërges en huismeesters te komen en spreek je het welzijnswerk aan om een bijdrage te leveren in anti-vandalisme-projecten. Maar elk terrein kent z'n eigen beleidmatige en organisatorische vraagstukken. Die kun je niet zomaar op de beheerhoop gooien. Dan maak je er bestuurlijk een chaos van en hol je je eigen organisatie uit. Bovendien heeft de deelgemeente niet op elk terrein uitgesproken bevoegdheden. Ook dat maakt dat je moet oppassen."

Besturen op afstand als rode draad

De voorzitter van Noord wil van de bekende organisatie-principes uit de stadsvernieuwing, samengevat in de slogan 'bestuur op afstand', gebruik maken om het wijkbeheer in Noord gestalte te geven. Elke wijk zal daar een Wijk Overleg Beheer (WOB) krijgen, onder leiding van een deelgemeentelijke beheercoördinator. Vaste deelnemers van de WOB zijn volgens Eikenbroek de bewonersorganisatie, on-

Theo Eikenbroek

dernemers, Gemeentewerken, Roteb en zondig ook Recreatie Rotterdam, Politie, Werkgelegenheidscoördinator en andere partijen. Ook de woningbouwcorporaties moeten regelmatig present zijn in de WOB want "Woningbeheer houdt natuurlijk niet op bij de voordeur". Het overleg produceert jaarlijks een beheerplan aan de hand van uitgangspunten en binnen randvoorwaarden die door de deelgemeente zijn opgesteld. Na goedkeuring door de deelgemeente voert de WOB het plan vervolgens uit. Eikenbroek: "Verder blijven we er van af. Bewoners, ondernemers die actief zijn in de wijk hebben het beste zicht op hoe problemen precies in elkaar zitten en wat je er aan kunt doen. Een deelgemeente, Noord telt bijvoorbeeld 50.000 inwoners, heeft dat natuurlijk niet. En moet dat ook niet pretenderen. Je moet gebruik maken van de creativiteit in buurten, dat geeft ook een draagvlak aan oplossingen. Natuurlijk, als er

WIJKBEHEER BIJ DEELGEMEENTES

De discussie over de uitbreiding van het deelgemeentebestel is, op wat grenskwesties na, uitgewoed. In 1994 zal bestel afgebouwd zijn en de hele stad -met uitzondering van enkele gebieden in het centrum van de stad- bedekt zijn met deelgemeentes die een complementaire functie hebben t.o.v. het centrale stadsbestuur.

Eind februari besloot het Collegeteam Buitenuitbreiding dat de deelgemeentes verantwoordelijk zullen worden voor de organisatie van het wijkbeheer. Daarmee nam het 'team' afstand van de oorspronkelijke, ambtelijke, variant om de gereorganiseerde DROS daarmee te belasten. Het besluit werd gemotiveerd als een logisch vervolg op de uitbouw van het deelgemeentebestel.

Belangrijke instrumenten voor deelgemeentes om het wijkbeheer gestalte te geven, zijn: het installeren van Wijk Overleggen Beheer (WOB's) in hun gebied onder leiding van eigen beheeroordonatoren en de zeggenschap over de onderhoudsbudgetten voor de buitenruimte.

Het Collegeteam kondigde tevens de mogelijkheid van de vorming van één stadsdienst voor het beheer van de buitenruimte ook en onderstreepte het belang van gemanageerde ambtenaren in het wijkbeheer.

Tegenover de Bottom Up-planning, zoals het wijkbeheer wordt aangeduid, staat de Top Down-planning, onder de regie van het stadsbestuur, om investeringen bijvoorbeeld op het terrein van de stadsvernieuwing/volkshuisvesting te richten. De complementaire afstemming van beide planningen dient te gebeuren middels 4 jarige voortschrijdende plannen.

conflicten ontstaan in een WOB moet de deelgemeente arbitrage plegen". Op Zuid sluit Van der Have zich in grote lijnen aan bij het model van z'n collega. Z'n belangrijkste kanttekening betreft de Zuidelijke Tuinsteden: "Daar is een plan van aanpak in ontwikkeling. Moet je daar nu één of meerdere WOB's installeren?" Op 26 maart tijdens de 'Dag van beheer' leek hij echter geen boodschap te hebben aan 'Bestuur op afstand'. Daarover zegt hij nu: "Die kreet zegt mij niet zoveel. Ik heb duidelijk willen maken dat de WOB niet op stoel van het deelgemeentebestuur komt. We zullen niet zeggen: 'Hier heb je een ton en zie verder maar!'. Tussentijds overleg is nodig om tijdig zaken op elkaar af te stemmen en uiteindelijk beslist de deelgemeenteraad natuurlijk. Maar daarmee heb ik de WOB op 26 maart niet gedegradeerd tot een signaleringsclubje voor de deelgemeente..... kom! Ontdaan van alle emoties zullen ze op Noord precies zo denken". Voor Eikenbroek is het trouwens denkbaar dat deelgemeentes op verschillende wijze het wijkbeheer gestalte zullen geven: "Dat zij zo. Het is inherent aan het deelgemeentesysteem. Te dol zullen de verschillen niet worden. Het maatschappelijk initiatief zorgt dan wel voor correcties."

Beren op de weg

In de opbouw van het wijkbeheer zijn voor beide voorzitters de bureaucratie en het 'complementair bestuur' de voornaamste beren op de weg. Eikenbroek somt allerlei blunders van diensten op en laat bij een incident tussen het GEB en het Waterschap in Blijdorp zelfs de term 'ambtelijke hufterigheid' uit z'n mond vallen. "De straat, de buurt is van de bewoners en zij betalen voor het beheer ervan. Je kunt van hen niet verwachten dat zij zich betrokken voelen bij wijkbeheer als de 88 loketten van de overheid, met alle respect, langs elkaar heen werken, weinig flexibel zijn en stommiteiten begaan. Ik leg niet meer uit hoe ingewikkeld het allemaal wel is. Bewoners die klagen over de bureaucratie geef ik gewoon gelijk en met diensten ben ik recht voor z'n raap". Eikenbroek vreest dat de WOB's in babbelclubs ontaarden als de bureaucratie niet aangepakt wordt en dan zal er ten opzichte van de huidige, vaak weinig motiverende, praktijk niet veel veranderen. "Het besluit van het Collegeteam buitenruimte betekent nog niet dat de deelgemeente en de door hen te installeren WOB's zeggenschap krijgen over de diensten. Die blijven centraal georganiseerd". Opdelen van het apparaat over de deelraden, zoals in Amsterdam, lijkt hem echter onzinnig. Terugdringen van het aantal loketten zoals met de samenbundeling van ROTEB en GW wordt beoogd, verdere deconcentratie en echte gemanageerde ambtenaren zijn voor hem betere medicijnen tegen de bureaucratie. "Ze bieden de deelgemeente de mogelijkheden om de WOB's goed en met wervend elan op de rails te zetten." Van der Have noemt als goed voorbeeld van deconcentratie de unitvorming van de dienst Recreatie Rotterdam (DRR), maar gebruikt hetzelfde

voorbeeld ook om duidelijk te maken hoe taai de materie is. "Het centralistisch denken is sterk bij de diensten ingesleten. Onlangs is bij de DRR een medewerker aangesteld die activiteitenprogramma's over de hele stad moet pushen. De logica daarvan ten opzichte van de net doorgevoerde unit-gedachte is voor mij een raadsel." Hij speelt regelmatig met het idee om de gedwongen winkelnering bij de diensten los te laten en concurrentie met bedrijfsleven in te voeren. "Ook al zou het slechts een papieren mogelijkheid zijn, ik verwacht dat er prikkels vanuit gaan naar diensten om zich klantvriendelijker op te stellen".

Over complementaire mist

Van de bureaucratie naar het complementair bestuur is een kleine stap. Van der Have: "Complementair bestuur is het compromis geweest dat door ons, deelgemeentes, is voorgesteld om uit de impasse over de uitbreiding van het deelgemeentebestel te komen: eerst de afbouw, dan de bevoegdheden. Maar de bevoegdheden-discussie lijkt nu naar de achtergrond verdwenen te zijn met als gevolg dat de verhoudingen tussen centraal en decentraal op veel punten mistig blijft. "Van der Have stoort zich daar flink aan: "Veel zaken blijven daardoor uitsluitend afhankelijk van goed overleg. Als het goed gaat, heb je mazzel. Vaak worden we echter te laat of helemaal niet betrokken bij plannen van de Gemeente maar wel met de gevolgen ervan geconfronteerd. De besluitvorming over de organisatie van het wijkbeheer, hoe aardig ook, is daar een sprekend voorbeeld van. En je kunt er vergif op innemen dat dit frustrerend probleem straks rond beheerkwesties wederom de kop zal opsteken. Van der Have heeft nu z'n hoop maar gevastigd op 1994 ("Dan is het bestel over de hele stad een feit") en op de naderende agglomeratie-vorming. Beide momenten zijn voor hem goede aanleidingen om de bevoegdheden-kwestie helder en afdoende te regelen. Ook Eikenbroek worstelt met de complementaire mist. Voor achterkamertjes-politiek, geheime onderhandelingen om kwesties tussen stadhuis en deelgemeente te regelen, voelt hij niets. In de relatie met het centrale bestuur is hij voorstander van een heldere taakverdeling: "Wie wat doet, vind ik nu belangrijker dan bevoegdheden. Daar kun je nog jaren over praten". Aangevuld met optimale openheid naar én samenwerking met buurten hoopt hij zo de mist te omzeilen. "Stadsvernieuwing heeft bijvoorbeeld een grote invloed op het wijkbeheer. Maar over de stadsvernieuwing beslist echter het centrale bestuur. Ik vind dat ook goed in dit Heerma-tijdperk met krimpende investeringen. Natuurlijk zul je eerder je zin krijgen als je de noodzaak van deze investeringen in je gebied goed onderbouwd, maar botsingen liggen voor de hand: teveel plannen, te weinig geld. Als je niet je zin krijgt, moet je niet het gras voor de voeten van bewonersorganisaties wegmaaien door zomaar deals te gaan sluiten. Dan trek je een zware wissel op ze. Zij worden immers als eerste geconfronteerd met wijzigingen in de stadsvernieuwing en de afstemming ervan op het wijkbeheer. Beter is

om ze tijdig in te lichten en als het even kan samen met ze optrekken naar het stadhuis."

Profijt van verzakelijking

Zowel in Charlois als op Noord zijn de relaties tussen de bewonersorganisaties en deelraden tot grote blijdschap van de voorzitters verzakelijkt. Daar hoopt men profijt van te trekken om als bondgenoten serieus het wijkbeheer op te bouwen: maatwerk in buurten, aanpakken van de bureaucratie en zonodig samen naar het stadhuis. Aan de conflicten uit het verleden wensen beiden geen woorden meer vuil te maken. Van der Have laat trots de spelregels zien die enkele jaren geleden gemaakt zijn. Deze voorzien in wederzijdse erkenning van elkaars positie, respectievelijk bestuur en behartiger van bewonersbelangen, aangevuld met allerlei afspraken over samenwerking en faciliteiten voor de bewonersorganisaties. Eikenbroek heeft zo'n handvest niet bij de hand maar legt een soort geloofsbelijdenis af: "Bewonersorganisaties vormen een belangrijk tegenwicht voor de deelraden. Daarom subsidieer je ze ook, zodat ze hun functie kunnen vervullen. Ze verrijken en verscherpen de politieke besluitvorming over de aanpak van wijkproblemen door hun kennis over én verwoording van bewonersbelangen. Ik schrik niet als ze met spandoeken op de stoep staan, eerder als ze er nooit zouden staan. En als subsidiegever heb ik ook geen enkele behoefte om hun agenda te bepalen. Dan ben je je tegenwicht kwijt en hou je organisaties zonder waarde over."

Wim van der Have

Gekkenwerk in Oosterflank

Integratie

Wie is er nou gek in de buurt? Iemand die met een zwaar beladen winkelwagentje naar z'n auto of de voordeur van z'n huis loopt, z'n spullen uitlaadt en het karretje vervolgens voor oud vuil achterlaat op straat? Of de persoon die later rond het winkelcentrum en in de aanpalende wijk de heren der zwervende boodschappenkarretjes verzamelt en terugbezorgt bij de eigenaar? In Oosterflank maakt men zich over die vraagstelling niet meer druk. Via samenwerking tussen de bewonersvereniging, de supermarkt Konmar en de stichting Pameijer kwam er in december 1989 een ophaalservice van de grond. Het mes sneed daarbij aan twee kanten. De buurt werd geschoond van Konmar-karren. Pameijer vond voor een aantal van zijn psychiatrische cliënten, in de buurt vaak aangeduid met 'schiffies', een zinvolle dagbesteding.

Eind 1983 streek de stichting Pameijer neer in Oosterflank en startte in enkele rijtjeshuizen aan de Genuahof een beschermde woonvorm voor 22 mensen. In eerste aanleg werd bewust gekozen voor rust en anonimiteit. "We hebben geen verhuisbericht gestuurd", zegt Cees Gouw, regiohoofd van de sector sociale psychiatrie van Pameijer. "Pas later kwamen er contacten met sleutelfiguren van de bewo-

nersorganisatie en het buurthuiswerk. Die ontmoette ik op het werksoverleg. De eerste keer heb ik daar een praatje gehouden over waar Pameijer voor staat en van het een kwam het ander. Een typisch sneeuwbaleffect. Het centrale motto was samen naar oplossingen zoeken van bepaalde knelpunten in de buurt. Met Elzelien Vermeijden (voormalig opbouwwerkster Oosterflank, red.) kwamen we uiteindelijk uit bij het nooit opgeloste Konmar-probleem."

Sociaal verkeer

Na een bescheiden start groeide het Oosterflank-project stapsgewijs naar een volwassen onderneming. Cees: "We zijn begonnen met het maken van looproutes door de wijk. Drie mensen brachten de karren naar vaste verzamelpunten waar de Konmar ze ophaalde. Later zijn we zelf het transport van de karren gaan regelen. Bij het begin van dit jaar kregen we ook het gebied rond de supermarkt in beheer. Op dit moment rijden we vier dagen in de week rond met een vrachtwagen. Die wordt bekostigd door de Konmar. In totaal zijn er bij het project nu zo'n dertien mensen betrokken. Zij krijgen een vrijwilligersvergoeding van 5 gulden per dag."

Terwijl op de vrachtwagen steevast begeleiding aanwezig is, gebeurt het lopen door de wijk en het verzamelen van de karren vrijwel zelfstandig. Al werkende komen de mensen van Pameijer zo in aanraking met 'normale' mensen in de buurt. "De kwaliteit van het contact is niet eens zo belangrijk", geeft Cees toe. "Als er maar contact gelegd wordt. Dat is onze voornaamste doelstelling. De wagen doet onderweg ook het buurthuis aan voor het drinken van een kop koffie. En in de kantine van de Konmar wordt er gegeten. In het begin keken de werknemers van Konmar wel een beetje vreemd op, maar inmiddels zijn onze mensen geaccepteerd. Er is sociaal verkeer en dat is een belangrijke stap in de integratie in de buurt."

Tezijner tijd ligt het in de bedoeling de deelnemers verder te integreren bij de Konmar.

Cees: "We hinken nog op twee gedachten. Of de Konmar neemt onze mensen aan in vaste loondienst. Of er worden arbeidsplaatsen gecreëerd, waarvoor Pameijer dan permanent krachten levert."

Geen voetveeg

De reacties uit de buurt zijn overwegend positief. "We horen eigenlijk nog maar weinig klachten over de karren", vertelt Lidy van Orlangts, bewoonster en voorzitter van de werkgroep voorzieningen in Oosterflank. "En dus zal het allemaal wel goed gaan. De wijk is er

in ieder geval enorm mee opgekapt. We zijn erg verguld dat dit zo tot stand gekomen is. Er zijn zelfs plannen om de mensen van Pameijer aan te haken bij de werkzaamheden van de wijkonderhoudsploeg. We moeten alleen zorgen dat ze geen voetveeg worden voor dingen die de WOP laat liggen." Opbouwwerker Bern Motta valt Lidy daarin bij. "We moeten ervoor waken dat de mensen van Pameijer gebruikt worden voor de vieste karweitjes. De buurt mag nooit redeneren in de trant van 'dat doen die gekken wel'. Zo'n houding zou de integratie juist niet bevorderen."

WIE IS ER NOU GEK IN DE BUURT?

Op 25 april jl. organiseerde het Rio een werkconferentie onder de titel 'Wie is er nou gek in de buurt?' Centrale vraag op de studiemiddag was hoe (ex)psychiatrische patiënten kunnen worden opgenomen in een normale leefsituatie. Sinds een jaar of tien kijkt de psychiatrie anders aan tegen de langdurige begeleiding die mensen soms nodig hebben. Patiënten 'opsluiten' in grote ziekenhuizen op het platteland heeft deels plaats gemaakt voor een kleinschaliger aanpak binnen de stad. Knelpunt daarbij blijft dat de verschillende woonvormen voor psychiatrische patiënten - begeleid, beschermd of beschut - de neiging hebben eilandjes te blijven. De buurt reageert vaak afwendend op basis van onbekendheid. Vanuit de wereld van de psychiatrie is er weinig gevoel voor wat er in een wijk al aan problemen leeft. Met name het opbouwwerk zou door zijn vele contacten in de buurt geschikt zijn die wederzijdse drempel te verlagen. Overlegsituaties kunnen 'bedrijfsongevallen' voorkomen. In het Tuindorp Vreewijk ontstond na de aankondiging dat er in de wijk een woonduster voor psychiatrische patiënten zou komen de nodige onrust onder de bewoners. Grootste grief bij de bewonersorganisatie was dat de bestaande overlegcircuits niet benut waren om het plan langzaam te laten wennen in de buurt. Men voelde zich overvallen, waarna veel extra massage nodig was om vooroordelen af te zwakken. Het kan ook anders, getuige het Konmar-project in Oosterflank dat als trefwoorden 'integratie' en 'buurtbeheer' kent.

Jaap Pleeging

Heerma in de praktijk

Jaap Pleeging, stafmedewerker van het Rio, geeft een analyse van de veranderingen in de volkshuisvesting

Donkere wolken en veel verwarring typen de volkshuisvesting op dit moment. Een huurtrend van 5,5% voor meerdere jaren, het afblazen van geplande verbeteringsprojecten, het chaotisch ineen storten van de DROS en het roemruchte Rotterdamse projectgroepen-model en de harmonisatiestrang van het GWR tekenen de huidige praktijk. En achter fraaie ambtelijke kreten als TUBA (ambtenaren-bargoens voor 'Tussenbalans') en Belstato (idem voor 'Beleid van de Stadsvernieuwing in de Toekomst') lijkt nog meer ellende verborgen. Toch is er niet sprake van een onverwachte ontwikkeling. Alle maatregelen zijn een redelijke consequente uitwerking van de nota Heerma. Misschien is het daarom goed om nog even terug te kijken wat daarin de hoofdlijnen waren en tegen welke achtergronden die nota is geschreven.

In de periode voor het uitkomen van de nota Heerma speelde de parlementaire enquête rond de fraude met bouwsubsidies. Het ging hier om subsidies in de premiesector en er

kon (ondanks verwoede pogingen) ook geen aanleiding gevonden worden voor uitbreiding van het onderzoek naar de woningwetsector. Toch droeg de enquête bij aan het beeld van een sector waar sterke lobby-groepen een inefficiënte gigantische subsidie-stroom in stand hielden. In dat beeld was het misschien ooit wel nodig geweest dat de overheid veel geld stak in de volkshuisvesting (woningnood was per slot van rekening ooit volksvijand 1), maar die tijd was toch allang voorbij? Nee, de wederopbouw was voltooid en met die huursubsidie werden toch maar vakanties naar de Balearen betaald, zoals de toenmalige minister van Defensie Bolkestein in de Volkskrant wist te vertellen. De nota Heerma sloot naadloos aan bij dit beeld. Uitgangspunt van de nota was dan ook dat de woningnood was opgelost en dat waar er dan nog problemen waren dat kwam door scheefheid. Die scheefheid was een verzachtende term die er op neer kwam dat er teveel mensen, die gezien hun inkomen meer konden betalen, de gesubsidieerde woningen bezet hielden. De voorgestelde maatregelen zijn eigenlijk betrekkelijk simpel te beschrijven. De overheid trekt zich terug. De wereld van volkshuisvesters wordt via een cold-turkeymethode van zijn subsidie-verslaving afgeholfen. De markt zorgt vanzelf wel

Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS)

Middels dit besluit krijgt de Gemeente de beschikking over een aantal fondsen/budgetten. Deze zijn:

- * Het budget **'Jaarlijkse bijdragen'**. Dit budget is bestemd voor nieuwbouw van sociale huur- en koopwoningen en ingrijpende verbetering van vooroorlogse huurwoningen. Bij dit budget hoort een subsidie-tabel die jaarlijks wordt aangepast. De subsidie is voor alle woningen gelijk, ongeacht de grootte en/of het ingreepniveau. Van ingrijpende woningverbetering is sprake, zodra de verbeteringskosten meer dan 50.000 gulden bedragen.

- * Het budget **'Bijdragen ineens'** is bestemd voor aanpassingen voor gehandicapten en voor groot-onderhoud en niet-ingrijpende woningverbetering van voor- en naoorlogse huurwoningen. De subsidie bij woningen van voor 1946 bedraagt 55% van de verbeteringskosten, bij woningen van tussen 1946 en 1968 is dat 35% en bij woningen van na 1968 15%. Voor particuliere verhuurders gelden iets lagere percentages.

- * De budgetten **'Kopkosten'** en **'Huurverlagingstoeslagen'** zijn bedoeld om buitengewone bouwplaatskosten te subsidiëren respectievelijk lagere huren te realiseren. Ook deze subsidies worden jaarlijks aangepast.

Het **huurbeleid** kan als volgt getypeerd worden. Huurder en verhuurder zijn vrij om de overeen te komen binnen een minimum- en maximum-huur. Het maximum wordt ieder jaar trendmatig verhoogd en bedraagt per 1-1-1990 670 gulden per maand. Het minimum bedraagt:

- * Bij **nieuwbouw**: 6% van de stichtingskosten (na aftrek van kopkosten)

- * Bij **ingrijpende woningverbetering**: 6% van de boekwaarde plus de verbeteringskosten (na eventuele aftrek van de kopkosten)

- * Bij **niet-ingrijpende woningverbetering**: 2% van de verbeteringskosten. Bovendien dient de basisuur tenminste 180 gulden te bedragen bij een investering van 1000 gulden, vermeerderd met 1 gulden per 1000 gulden investering.

- * Bij **groot onderhoud** vindt vooralsnog geen huurverhoging plaats, maar als het burgelijk Wetboek gewijzigd is, wordt bovenstaande 2% regeling van toepassing.

weer voor het herstel van de relatie tussen prijs en kwaliteit.

Ander beleid wordt zichtbaar

Corporaties en gemeenten moeten voortaan zelf de risico's gaan dragen van hun beleid rond nieuwbouw en woningverbetering, toewijzing en exploitatie van de woningen. Daarbij krijgen vooral de corporaties een belangrijke rol. Zij worden 'sociaal ondernemers'. De Gemeente bepaald slechts de grote lijnen van het beleid. De corporaties zijn primair verantwoordelijk voor de uitvoering. Om die rolverdeling vorm te geven zijn de bestaande subsidiestromen van rijk naar gemeente nu samengevoegd tot oorspronkelijk vier en na de 'Tussenbalans' drie fondsen. Hierin zitten nu de gelden die vroeger via afzonderlijke maatregelen naar uiteenlopende zaken gingen zoals vervangende nieuwbouw, studentenhuisvesting, aanpassen woningen t.b.v. gehandicapten en geld voor renovatie van vooroorlogse panden. Via het Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS) krijgt de gemeente per 1 januari 1992 nu drie fondsen, waarmee al dit soort zaken betaald moeten worden (zie kader).

Het fonds 'bijdragen ineens' is bij de 'Tussenbalans' al gesneuveld. Heerma motiveerde dat door te wijzen op de extra opbrengsten als gevolg van de hogere trend van 5,5%, voor voorlopig vier jaar. Dat bracht voor verhuurders voldoende extra op om de ingrepen te betalen die anders uit het fonds zouden worden gesubsidieerd. En dit is nog maar het begin. De staatssecretaris wil eigenlijk naar een situatie waarbij de corporaties voldoende huurinkomsten hebben om woningen zonder subsidie te exploiteren. De huren moeten dan dus over de hele linie naar de kostprijs. Om te voorkomen dat die huurverhogingen leiden tot een te grote vraag naar huursubsidie heeft Heerma als eerste stap de f 250,- maatregel ingevoerd. Die regel houdt in dat een huishouden niet in een woning mag waarvoor meer dan 250 gulden huursubsidie per maand nodig is. Voor iemand met een minimuminkomen is dat een huur van zo'n 540 gulden per maand. Ter illustratie: 1/3 van alle Rotterdamse huishoudens heeft een inkomen op of onder het minimum. Op termijn zal Heerma

de kostenrisico's van 'te duur' toewijzen waarschijnlijk bij de gemeentes leggen. De al eerder genoemde kostprijsuren liggen ver boven de toegankelijkheidsgrens van 540 gulden per maand. Er zouden dus al snel te weinig woningen voor de lagere inkomensgroepen zijn als de huurverhogingen overal zo hoog zijn. En dat brengt ons weer bij de zogenaamde huursombenadering: de corporatie kan populaire woningen meer verhogen om minder populaire toegankelijk te houden.

Dreigingen en creativiteit

In de vorige editie van STEIGER is al aangegeven hoe de reorganisatie van de DROS mede een uitdrukking is van het terugtrekken van de rol van de Gemeente op hoofdlijnen. Die hoofdlijnen zijn verwoord in het Volkshuisvestingsplan. Een van de belangrijkste uitspraken in dat plan is dat er tenminste 120.000 goede woningen in Rotterdam bereikbaar moeten blijven voor de laagste inkomens. Op basis van dit plan sluit de Gemeente met iedere corporatie een prestatie-overeenkomst waarin de corporatie aangeeft welk deel van de opgave uit dat plan t.a.v. produktiebeleid, het huurbeleid (goed en bereikbaar), het plattingsbeleid en (last but not least) het financieel beleid zij zal uitvoeren.

Waar gaat dit nu allemaal naar toe? Voor Rotterdam in ieder geval naar een forse stijging van de huren zowel in de voorraad als in de nieuwbouw en renovatie. Op termijn dreigt een stagnatie van de verbetering van de slechte delen van de woningvoorraad. De grootste dreiging vormt echter de sluipende segregatie door het steeds duurder en ontoegankelijker maken van de betere woningen en buurten. Die ontwikkeling zal vooral de traditionele zwakke groepen op de woningmarkt treffen zoals ouderen, grote gezinnen en een-ouder gezinnen. Grote vraag daarbij is wat de rol wordt die belangen van bewoners spelen in de nieuwe verhoudingen tussen corporatie en gemeente. De projectgroepen zijn verdwenen en daarmee de korte lijn vanuit de wijk naar de ambtelijke en politieke besluitvorming. De kaarten worden voortaan veelal al in een vroeg stadium en stedelijk geschud. Wat dat betekent merken de wijken die nu geconfronteerd worden met de uitwerking van het GWR-huurbeleid. De ingrijpende veranderingen in de volkshuisvesting en de stadsvernieuwing staan nog pas aan het begin. 1992 wordt nog gezien als het laatste overgangsjaar. Om de belangen van bewoners in die maalstroom overeind te houden zal nog veel geleverd worden van de creativiteit van bewoners en hun organisaties.

Samenlevingsopbouw op de trap Het Portiekgesprek

"Uit alle windstreken zijn hier mensen bij elkaar gezet. Ze kregen te maken met een sterk tegenvallend woon- en leefklimaat. En ook in Schiedam zie je dat bewoners zich steeds meer aan de verkeerde kant van de voordeur terugtrekken." Johan Geraets, opbouwwerker, is betrokken bij het Schiedamse actieplan om de problemen in deze nieuwbouwwijk te bestrijden. Zo heeft hij de portiekgesprekken in z'n takenpakket. Een taak die hij in nauwe samenwerking met twee huismeesters van 'Onze Woning' uitvoert. "We proberen bewoners bij het aanpakken van vandalisme, vervuiling, overlast en inbraken te betrekken. Op het kleinste niveau, het portiek, zullen dan eerst sociale verbanden gelegd moeten worden. Ze hoeven geen vrienden te worden. Maar elkaar kennen en durven aanspreken, doet wonderen".

Het portiekgesprek, als instrument in het sociaal beheer, wordt in Schiedam al ruim twee jaar toegepast. Jaarlijks besteden de bewonersorganisatie en 'Onze Woning' er in totaal mankracht ter waarde f 54.000 aan. Elk gesprek, inclusief voorwerk en nazorg, blijkt dan ook 8 tot 10 uur per instelling te kosten. Men is nu met de derde gespreksronde bezig. Daarin staan een 10-tal probleemportieken centraal, die in een tempo van twee per maand aan de beurt komen. In de vorige rondes gaf eerst het 'oog' van de bewonersorganisatie en/of de woningstichting de doorslag ("als een portiek er slecht uitzag, gingen we erop af") en later de bewoners zelf. Zij werden via de wijkkrant regelmatig op de mogelijkheid van een portiekgesprek gewezen en konden er één aanvragen. De selectie in de derde, meer gerichte ronde is door Johan in samenwerking met de huismeesters verricht aan de hand van buitensporige onderhoudsinspanningen, bijvoorbeeld veelvuldige reparaties aan de postbussen, en regelmatige klachten van bewonerszijde over het wonen en leven in het portiek.

Inzicht in het portiek

Op elk gesprek wordt een uitvoerige voorbereiding losgelaten, bestaande uit het verzamelen van verdere informatie over het portiek bij 'Onze Woning' en andere instanties, het versturen van uitnodigingen en het houden van huisbezoekjes. Johan, verantwoordelijk voor de voorbereiding, zegt daarover: "Deze inten-

Schiedam

sieve werkwijze vergroot de kans op succes. De huisbezoekjes komen natuurlijk de opkomst ten goede. En samen met het andere voorwerk krijg je er een goed inzicht in het portiek door. Soms beslis je dan ook om de wijkagent mee te nemen naar het gesprek als blijkt dat hij ook al contacten in het portiek heeft gehad. En je ontdekt welk aanbod je het beste mee kunt nemen om bewoners te stimuleren." Trucs worden ook toegepast. "Ik bel bij huisbezoekjes altijd bij twee tegenover elkaar wonende mensen tegelijk aan. Vaak blijkt dan dat de twee buren voor het eerst met elkaar praten en dan nog via mij. En meestal doen ze ook gelijk de deur weer dicht als ik naar de volgende etage ga. Je krijgt zo een indruk van hoe mensen met elkaar omgaan."

Opkomst bepalend

Het portiekgesprek staat of valt natuurlijk met de opkomst. Johan, die nog altijd bij elke goede opkomst een vreugdekreet slaat, zegt daarover: "Je kunt er vooraf geen peil op trekken. Tijdens de huisbezoeken kan iedereen beloven zeker te komen, maar dat zegt nog niets. Dat is vaak een manier zijn om snel van mij af te wezen. Ik druk meestal een half uurtje voor het gesprek overal op bel om zo op de valreep nog een goede opkomst af te dwingen. Regelmäßig gaat een gesprek door een slechte opkomst niet door. Dan sta je maar stil bij de persoonlijke vragen van de paar die wel zijn gekomen. Het portiekgesprek is dan domweg mislukt". Ook al is de opkomst goed, de echte probleemhuishoudens zijn in de regel afwezig. "Tijdens een gesprek bleken de ouders van een tweeling afwezig te zijn. Dat duo, am-

per 6 jaar oud, terroriseerde het hele portiek door buren te bespugen en overal te pissen en te kakken. Later gaat de wijkagent meestal bij deze onaanspreekbare figuren op de koffie. En in het portiekgesprek zorg je dat niet alles voor het gemak aan dat gezin opgehangen wordt".

Werken op gevoel

Naast Johan, die de gespreksleiding heeft, is ook altijd een huismeester van 'Onze Woning' aanwezig. "Die is onmisbaar. Z'n precieze kennis over de portiek heb je nodig in het gesprek. Bovendien speelt hij als werknemer van 'Onze Woning' een grote rol in de uitvoering van afspraken. Voor bewoners en hemzelf is het dan prettig als hij aanwezig is. Ze leren elkaar kennen en het komt de kwaliteit, als ook het nakomen van de afspraken ten goede", aldus Johan. "Nee, de gesprekken vinden niet bij een van de bewoners plaats, maar op neutraal terrein, het wijkcentrum. Storende invloeden, bijvoorbeeld kinderen die niet kunnen slapen, zijn dan uitgesloten en vrijuit praten lukt dan beter". Gouden regels voor het voeren van zo'n portiekgesprek, dat nooit langer dan anderhalf uur duurt, blijken moei-

lijk te geven. Johan: "Ik zorg in elk geval dat ik rustig ben. Anders praat ik te snel en dan verstaan de meeste migranten of hun meegebrachte tolken, vaak kennissen of familieden, me niet. Tja, je werkt vooral op je gevoel. Altijd begin ik met een kennismakingsrondje en de aanleiding voor het gesprek te herhalen. Dan probeer ik reacties te krijgen. Zowel verbale als non-verbale reacties gebruik ik in het verdere gesprek."

"D'r kan van alles gebeuren"

"De grote kunst is om bewoners niet tegen mij, maar met elkaar te laten praten. D'r kan van alles gebeuren. Soms moet je zorgen dat na de eerste reacties verder stoom afgeblazen kan worden over geluidsoverlast en andere kwesties. Anders lukt het toch niet om zakelijker te worden en afspraken te maken. Dat is spannend, meestal wordt er dan flink naar elkaar gewezen. Je kunt haast niet sturen. Het komt neer op goed opletten en alert reageren door zin en onzin te scheiden, door te voorkomen dat één huishouden de zondebok wordt.....en hopen dat ze allemaal blijven zitten.

Soms heb je te maken met zeurpieten die klaar staan met hun demotiverende boodschap 'dat er toch niets zal lukken'. Die moet je buitenspel zetten of op een andere wijs brengen. Anders raakt de rest ook besmet. De simpele logica dat 'het portiek nog niets gedaan heeft en dus nog niets te verwachten had' werkt vaak. Gelukkig kun je dit simpisme inmiddels aanvullen met succesvolle voorbeelden. Zoals portieken waar de overlast van spelende kinderen flink is verminderd omdat men nu wel accepteert dat de buren de kinderen en hun vriendjes aanspreken op herie. En portieken waar minder inbraken plaatsvinden door afspraken over 'altijd de buitendeur sluiten' en per toerbeurt 's-avonds de bergingen controleren.

Het komt ook voor dat sommige aanwezigen beweren nergens last van te hebben. Tja, die moet je soms dan het vuur na aan de schenen leggen. Bijvoorbeeld door uit te leggen dat ze betalen voor de bergingen die ze door de inbraken niet meer durven te gebruiken. En dat de galerij daardoor weer verandert in een alternatieve parkeerplaats voor fietsen, kinderwagens en andere obstakels. Meestal valt het kwartje dan wel. En zwijgers moet je absoluut aan de praat zien te krijgen, zeker als hun gezicht boekdelen spreekt. Afspraken werken alleen maar als iedereen de noodzaak ervan eerst duidelijk onderkend heeft."

Onderlinge afspraken maken

Over die afspraken zegt Johan: "Vaak liggen ze voor de hand en zijn ze simpel: buiten deur dicht, op de kinderen letten, buren even inlichten als je een feestje hebt, vuilnis niet op de galerij zetten. Maar onderling contact, hoe minimaal ook, is eerst nodig voordat men deze afspraken als spelregels kan handhaven en er elkaar op aan durft te spreken. Het maken van afspraken stimuleren we vaak door een extra inspanning van de corporatie of een

SCHIEMOND KORT GETYPEERD

Schiemond, ook wel Delfshaven Buitendijks genoemd, is een nieuwbuwwijk op een voormalig haventerrein. Een drukke verkeersweg isoleert Schiemond, overigens uniek gelegen aan de Maas, van omliggende wijken. De wijk werd voltooid in 1989 en telt 1400 woningen, neergezet in een dichte verkaveling. Als overlooplek speelde Schiemond een belangrijke rol in het opvangen van stadsvernieuwingsurgenten uit Rotterdam-West. In totaal wonen er 3400 bewoners die zich door de volgende gegevens laten typeren: 50% migrant, laag opleidingsniveau, 35% werkloos, 35% kinderen/jongeren tot 19 jaar en veel één-oudergezinnen.

andere beheerde in het vooruitzicht te stellen. Een extra schoonmaakbeurt voor het portiek is natuurlijk een leuke start." "Het gesprek rond ik af met een samenvatting van de afspraken. En ik leg uit dat een tweede gesprek op verzoek na anderhalf tot twee maanden altijd mogelijk is. Via het overleg met de huismeesters of toevallige contacten wordt het verdere wel en wee van zo'n portiek gevolgd. Ik wacht op een signaal uit het portiek, ook al werken de afspraken van geen kant, voordat ik m'n gezicht weer laat zien. Anders maak je het mensen wel erg moeilijk."

Consensus op de trap

Over de resultaten van de portiekgesprekken in Schiemond zegt Johan: "Je krijgt vaak te maken met verschillende interpretaties van begrippen als orde en netheid. Welke criteria een portiek wil aanleggen, laat mij echter koud. Nu heeft de vrijheid van de één, vaak onbedoeld overlast voor de ander tot gevolg. Het portiekgesprek is te zien als een interventie van buitenaf. Ik probeer bewoners tot een zekere consensus te laten komen over elementaire leefregels in hun portiek en dat lukt in de helft van de gesprekken."

INTENSIEF WLJKBEHEER

Al voor de oplevering van de laatste woningen kwam Schiemond in negatieve zin in het nieuws door een samenspel van allerlei problemen, te weten:

* **Woningen:** Vervuiling, vandalisme, graffiti, inbraken in de bergingen.

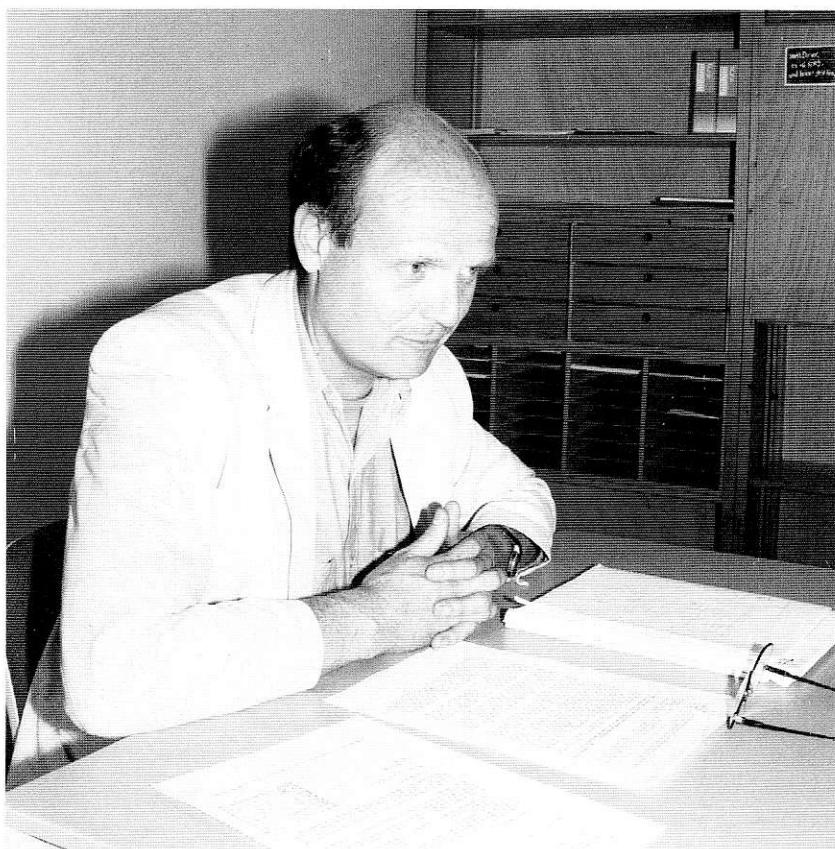
* **Woonomgeving:** eveneens vervuiling en vandalisme, gekombineerd met een grote gebruiksdruk (de vele kids) en slechte afstemming op de gebruikers.

* **Leefklimaat:** het niet/uiterst moeizaam tot standkomen van sociale contacten, overlast en burenruzies.

Op initiatief van de bewonersorganisatie Delfshaven/Schiemond en de Woningstichting 'Onze Woning' werd in 1988 gestart met de ontwikkeling en uitvoering van een zogenaamd integraal actieplan voor intensief wijkbeheer. Dat plan kent maatregelen rond wonen, toewijzigingsbeleid, woonomgeving, welzijn, werkgelegenheid, vandalisme en leefklimaat. Over dit actieplan en de voortgang in de uitvoering is inmiddels veel gepubliceerd. **Steiger** besteedt aandacht aan één van de toegepaste instrumenten in het (sociaal) beheer: het portiekgesprek.

Gebiedscoördinator Werkgelegenheid **Spin in het web**

Ed Gloudi

"Een onoverzichtelijk terrein", zo noemt Ed Gloudi de grote hoeveelheid organisaties, instanties en projecten die mensen zonder baan aan werk moeten helpen. Gloudi, die als opbouwwerker in Carnisse en Spannen heeft gewerkt, is één van de acht 'gebiedscoördinatoren werkgelegenheid' die de afgelopen anderhalf jaar bij het Rio in dienst zijn getreden. Doel van de nieuwe functie is, populair gezegd, orde in de chaos aanbrengen. Haast onopgemerkt is werkgelegenheid zo een omvangrijke loot aan de brede stam van het Rio geworden.

De voorgeschiedenis. Eind jaren zeventig steeg de werkloosheid explosief. Een veranderende arbeidsmarkt en een economische recessie waren daarvan de oorzaak. Handarbeiders en mensen uit traditionele beroepen verloren hun baan, terwijl veel jongeren en herintredende vrouwen niet eens aan de bak kwamen. De politiek deed weinig. Er werd gedacht dat de werkloosheid zich vanzelf zou oplossen als het bedrijfsleven maar de ruimte kreeg. Dat bleek een foute gedachte. Inderdaad nam de werkloosheid midden jaren tachtig iets af, maar vooral de laag opgeleide werkloze was daar niet bij gebaat. Dat vroeg

om maatregelen. Zowel op landelijk als stedelijk niveau kwamen allerlei werkgelegenheidsprojecten van de grond, maar van afstemming was weinig sprake. In Rotterdam werd iets aan dit probleem gedaan door enkele projecten en trajecten op het terrein van werkgelegenheid en scholing te bundelen in het Samenwerkingsverband Rotterdam Werkt.

Ook in wijken werden allerlei projecten gestart. Projecten met als doel werklozen een zinvolle tijdsbesteding te bieden, projecten gericht op het opdoen van werkervaring, scholingsprojecten, noem maar op. Er werd veel verwacht van 'buurteconomie': werkgelegenheid voor wijkbewoners door het produceren van goederen en diensten voor wijkbewoners. Daarnaast moesten scholings- en werkervaringsprojecten op wijkniveau de van het stempel 'kansloos' voorziene werkloze in een betere positie op de arbeidsmarkt brengen.

Meer en meer is echter de afgelopen tijd het besef doorgedrongen dat dit alles niet genoeg is om succesvol de werkloosheid te bestrijden. Dat daarvoor samenwerking tussen organisaties en projecten op allerlei niveaus nodig is. Stedelijke, wijk- en zelfs landelijke projecten moeten zo op elkaar worden afgestemd dat, vanuit het oogpunt van de werkloze, er sprake is van een samenhappend geheel in plaats van een jungle waar doorheen je zelf je weg moet banen. Hierbij komen nu de gebiedscoördinatoren werkgelegenheid in beeld. Hun takenpakket is tamelijk uitgebreid (zie kader), maar de filosofie erachter is simpel: laat

geen kans onbenut om de werkloze aan een baan te helpen.

Werkcentrum belangrijk instrument

Een nog op te richten werkcentrum voor zijn gebied, Rotterdam-West, is volgens Ed Gloudi daarvoor het belangrijkste instrument. "Er is een gigantisch aanbod van maatregelen en instellingen die werklozen moeten toeleiden naar de arbeidsmarkt. Het is echter lang niet altijd duidelijk waar je voor wat terecht kunt, wat precies de mogelijkheden zijn. Veel werklozen worden dan ook van loket naar loket gestuurd, tenminste diegenen die zich nog laten sturen. Er zijn er ook die zeggen: 'De groeten.' In het werkcentrum moet het aanbod geconcentreerd worden. Het moet een loket zijn waar werklozen met hun vraag recht kunnen en waar ze de garantie hebben dat ze werk of een alternatief aangeboden krijgen. Niemand de deur uit zonder een baan, zou de leus moeten zijn."

Vooral voor de lager opgeleide mensen is zo'n werkcentrum belangrijk, vindt Gloudi. "Alleen al in West valt 65 procent van de werklozen daaronder. Dat zijn wel even zevenduizend mensen die nu niet door Rotterdam Werkt of door het arbeidsbureau worden bereikt. Zij hebben weinig kans om zelfstandig aan werk te komen. Vaak zijn ze ook niet gemotiveerd. Er is jaren geroepen dat er geen werk voor ze was. Veel mensen hebben zich daarbij neergelegd, zijn andere dingen gaan doen.

De organisaties in de wijk nu moeten de mensen wijzen op hun mogelijkheden. Zij kunnen

ervoor zorgen dat mensen uit hun isolement komen, achter de geraniums vandaan. En ze kunnen ook bewerkstelligen dat jongeren af komen van het idee: waarom zou ik verder leren, ik krijg toch geen werk."

Volgens Gloudi is dat niet zo moeilijk als het op het eerste gezicht lijkt. "Vaak wordt er gezegd dat die groepen niet te bereiken zijn. Nee, misschien niet voor het arbeidsbureau, maar wel voor het welzijnswerk. Via het jongerenwerk, de bar in het wijkhuis, de kookcursussen, de basiseducatie. Allemaal mogelijkheden. De gemotiveerde mensen kunnen ze doorsturen naar het werkcentrum. De wat minder gemotiveerde kunnen ze proberen te motiveren daar ook een keer langs te gaan."

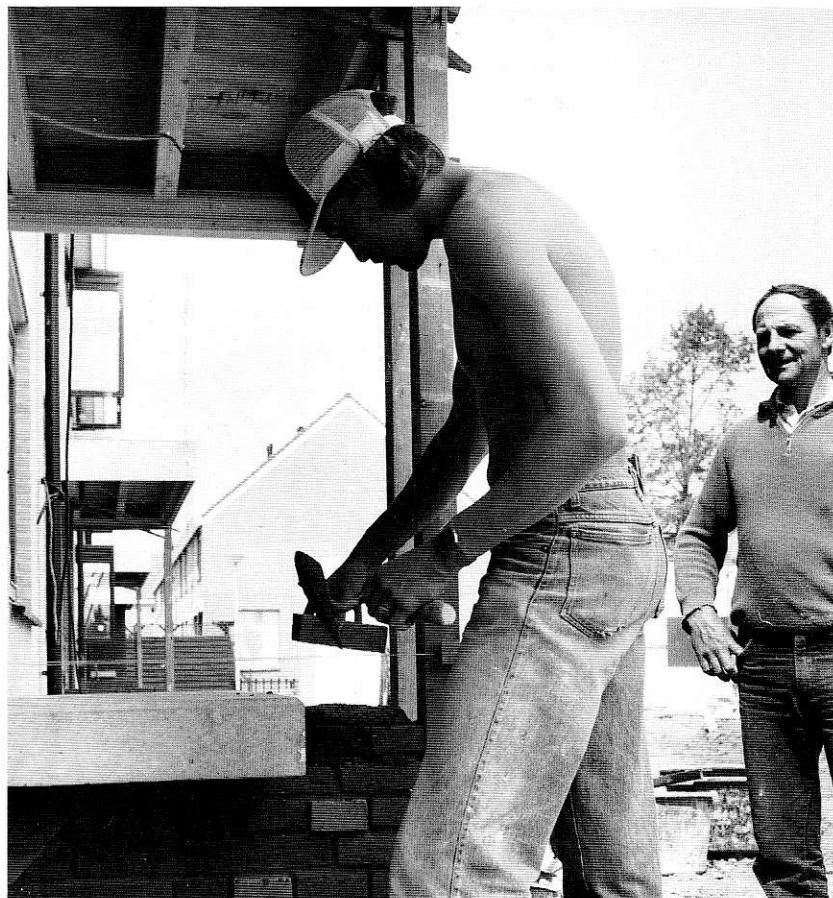
Van vooroordelen tot dwarsverbanden

Gloudi's rol bij de totstandkoming van het werkcentrum bestaat vooral uit het praten met de verschillende organisaties over de mogelijkheden van en de voorbereidingen voor het project. "Samen met hen, het arbeidsbureau en de sociale dienst worden de plannen ontwikkeld. Die samenwerking was wel even wennen, over en weer had men vooroordelen over elkaars werk. Maar gelukkig hebben we die hier in West snel kunnen slechten. Langzamerhand gaan er dwarsverbanden tussen de organisaties ontstaan. Bewonersorganisaties worden nu meer gezien als partij waar je wellicht mee kunt samenwerken. En de sociale dienst wordt niet meer alleen sanctioneerend gezien."

Dat maakt het praten over een werkcentrum een stuk makkelijker, aldus Gloudi. "We krabben ons nu gezamenlijk op het hoofd en vragen ons af wat de voorwaarden moeten zijn voor het slagen voor zo'n werkcentrum. Ik denk dan bijvoorbeeld aan meer geld voor basiseducatie en alfabetiseringscursussen. Er wordt nu heel gemakkelijk geroepen dat buitenlanders snel een baan zouden kunnen vinden als ze maar Nederlands zouden leren en dat ze blijkbaar niet gemotiveerd zijn om dat te doen. Terwijl de wachtlijsten voor basiseducatie en alfabetiseringscursussen ontzettend lang zijn. Dus de mensen willen wel, maar de mogelijkheden zijn er niet. Het werkcentrum is dan ook een middel om te eisen dat er voor iedereen die dat wil, er ook wat is. En pas als iemand niet wil, kun je sancties toepassen. Maar er zijn maar heel weinig mensen die echt niets willen doen om weer aan het werk te komen. Bij de meeste helpt een duwtje of een paar duwtjes in de rug wel."

Het rendement van een spin

Gloudi heeft dat ook gezien bij de banenpool. "Ik heb het afgelopen jaar 65 mensen aan werk kunnen helpen via de banenpool. Zij zijn bijvoorbeeld ingezet bij het beheer van de buitenruimte, als conciërge, als hulp in de verzorging. Voor al die banen geldt dat het werk is wat niet of niet meer werd gedaan, maar wel nodig was. De ideeën komen voornameleijk afkomstig van de wijkkaders. Ik zorg ervoor dat die banen er komen en dat de hele wijk er enthousiast voor raakt. Alleen een

blik vegers open trekken en loslaten op de wijk is niet de manier. Eerst moet je iedereen laten meedenken, de wijk enthousiast maken en dan kun je mensen aan het werk zetten. Je zou me wat dat betreft een soort projectontwikkelaar kunnen noemen." Over de toekomst, de subsidie voor de stichtingen waar de gebiedscoördinatoren bij werkzaam zijn is voor 3 jaar geregeld, zegt Ed: "Wat er daarna gebeurt, weet ik niet. Ik weet alleen dat tot nu toe overal wordt geconstateerd dat de inbreng van een gebiedscoördinator wat oplevert. Je bent een soort spin in het web, iemand die overal over de vloer komt, verbanden weet te leggen, vooroordelen slecht, mensen informeert, ervoor zorgt dat men elkaar informeert. Dat is veel praten, trekken en soms duwen, maar het leidt wel tot meer samenwerking en vooral meer werk. En daar ging het toch om."

GEBIEDSCOÖRDINATOREN WERKGELEGENHEID.

De 8 gebiedscoördinatoren werkgelegenheid zijn ondergebracht in stichtingen die elk een deel Rotterdam als werkgebied hebben. Ze worden voor 3 jaar gesubsidieerd door het Arbeidsbureau (f 135.000 per jaar) en de deelgemeente, c.q. gemeente (f 15.000 per jaar). De coördinatoren, die het Rio als werkgever hebben, kennen een uitgebreid takenpakket dat zich als volgt laat samenvatten:

* Het ondersteunen van de initiatieven die het welzijnswerk heeft genomen om langdurig werklozen aan een baan te helpen; deze initiatieven op elkaar en op het stedelijk aanbod afstemmen. Daarnaast (aanvullende) nieuwe activiteiten ontwikkelen.

* het bevorderen van onderlinge samenwerking tussen de verschillende organisaties die zich zowel in de wijk als op stedelijk niveau met werkgelegenheid bezig houden. Uiteindelijk moet dit leiden tot de oprichting van een werkcentrum in ieder district, waar de werkloze terecht kan als hij betaald werk zoekt.

* het creëren van aanvullende werkgelegenheid in het kader van de banenpools. Dit in samenwerking met Nieuwe Banen Rotterdam Werkt en de wijkkaders.

* het bevorderen van werkgelegenheid door het versterken van de economische infrastructuur in het gebied.

Fietswrakken ruimen

Kralingen

In Nederland gaat iedereen er vanuit dat de straat geen openbare stortplaats is en er opgeruimd bij dient te liggen. Cruciaal in deze zienswijze is dat iedereen ook min of meer hetzelfde idee heeft over wat 'vuil' is en wat 'schoon', wat 'hoort' en wat 'niet hoort'. Meestal levert dit geen enkel probleem op. Maar soms ligt het niet zo makkelijk voor de hand. Wat zijn bijvoorbeeld de specifieke kenmerken van een fietswrak? In Kralingen weet men daar sinds kort -na drie succesvolle opruimacties- alles van.

Het begon allemaal in Buizengat waar boze bewoners genoeg kregen van fietswrakken die hinderlijk voor hun deur in de weg stonden. Zij stapten naar de bewonersvereniging en vroegen om hulp. Anda Noordhuis van de Bewonersvereniging Kralingen: "Een heleboel bewoners bleken zich te storen aan de vele fietswrakken in de wijk. Toen we vervolgens naar een oplossing ging zoeken, stoten we op

allerlei juridische obstakels. Een fietswrak is namelijk geen vuilniszak. Als je een vuilniszak ziet staan, kun je de Roteb of de reinigingspolitie bellen. Met een fiets ligt dat moeilijker omdat het een persoonlijk eigendom is. Zeker als hij ook nog op slot staat. De Roteb neemt hem dan niet mee, ook al ziet hij er nog zo wrakkig uit. Er bestaat ook geen verordening voor fietswrakken. Wel voor auto's die na zeven dagen weggehaald mogen worden als ze niet 'rijklaar' zijn. Die is ooit in het leven geroepen om het klussen op de openbare weg een halt toe te roepen maar geldt dus niet voor fietsen. Wij zijn toen met de deelgemeente, de politie en de WOP om de tafel gaan zitten. Al snel werd duidelijk dat de politie een belangrijke rol bij wat voor soort actie dan ook zou moeten spelen. Wij hadden bijvoorbeeld het plan om alle opgehaalde fietswrakken bij ons te stallen. Mensen uit de buurt zouden dan nog een maand langs kunnen komen als ze nog wat met hun fiets wilden doen. De politie vond dat daar teveel haken en ogen aan zat. Mensen zouden je bijvoorbeeld aansprakelijk kunnen stellen voor het weghalen van hun fiets."

Actie van start in Buizengat

Uiteindelijk werd een ander actieplan opgesteld. Via aankondigingen in de wijkkrant en veel gelezen huis aan huisbladen als de 'Oostergids' en de 'Havenloods' werden de bewoners van Buizengat op de hoogte gesteld van een op handen zijnde schoonmaakactie in Buizengat. Deze informatiekampagne had een tweeledig doel: het lokaliseren van wrakken door bewoners te vragen deze aan te melden en bezitters van 'potentiële fietswrakken' te waarschuwen dat er een opruimactie kwam. Tot deze publiciteit werd besloten omdat het voorstel van de bewonersvereniging om fietswrakken van tevoren door te politie te laten 'merken' met een felkleurige sticker, het niet haalde. Die vond deze waarschuwingsmethode te omslachtig. Overigens wordt deze werkwijze wel in andere plaatsen toegepast. Bijvoorbeeld in Amsterdam waar de reinigingspolitie aldaar regelmatig stickers te kort komt.

Om vergissingen te kunnen herstellen en schadeclaims te kunnen pareren, werd voor de opruimactie ook een zeer ingenieuus en zorgvuldig registratiesysteem bedacht. Van elk opgepikt wrak werd een foto gemaakt en geregistreerd waar de fiets gevonden was, of de fiets op slot stond, in wat voor staat hij verkeerde en of er een framenummer op zat. De fietsen werden daarna door de politie nog een maand bewaard om boze eigenaren in de

gelegenheid te stellen te reageren. Eén bezitter wist zo zijn stalen ros nog te redden. Vijftig andere wrakken kwamen er minder gelukkig vanaf en verdwenen in de persmachine.

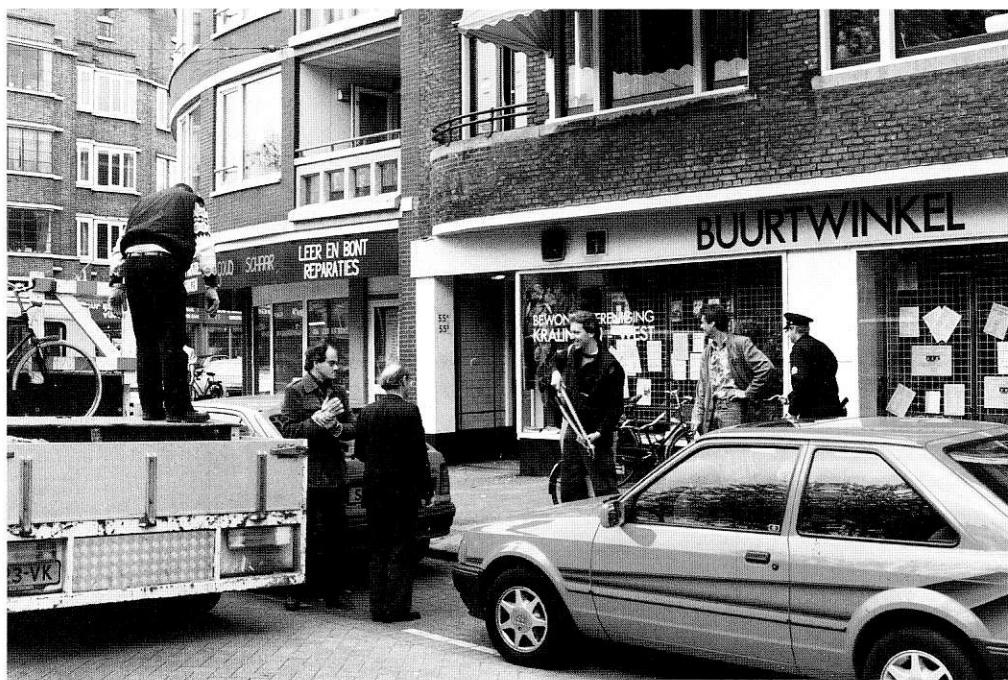
Fingerspitzengefühl doorslaggevend

Na het doorslaand succes van het experiment in Buizengat werd later op dezelfde wijze actie gevoerd in Lusthof, de Vlinderbuurt en Kralingen West, waar op 22 mei 'toute' Kralingen aanwezig bleek te zijn. In de eerste plaats natuurlijk de politieagenten van het bureau Robert Baeldestraat in hun wijkvriendelijke busje zonder zwaailicht. Verder natuurlijk enige medewerkers van de Bewonersvereniging Kralingen West. Maar zij vielen eerlijk gezegd een beetje in het niet bij de eigenlijke helden van de dag: de knipgrage mannen van de WOP. Honderdvijftig wrakken hadden zij inmiddels al verzameld op hun eerdere strooptochten. En aan de blik in hun ogen was te zien dat zij het die dag niet bij een enkel wrakje wilden laten, maar op gingen voor de tweehonderd.

De discussie barstte dan ook al direct los toen de eerste roestige fiets in het vizier kwam. "Hier wordt duidelijk niet mee gefietst," meende de Wopper. "Er is nog wel wat mee te doen", vond de bewonersdeskundige. "Een extra complicerende factor is natuurlijk wel dat ie ook nog eens aan een boom vaststaat", zei de politieagent, die er voor had doorgeloept. Goede raad was nu duur. Misschien wist die vrouw het, die zo geïnteresseerd achter het

raam zat te kijken. "Mevrouw, weet u misschien van wie deze fiets is en hoelang hij hier al tegen de boom staat?" De Turkse vrouw lachte vriendelijk maar was niet gek. Een terugtredende overheid daar kon ze inkomen, maar om nu alles door het maatschappelijke middenveld te laten oplossen, nee dat ging haar toch te ver. En ze verdween achter haar gebloemde gordijnen.

Het kwam daarna nog wel een paar keer voor dat de Kralingse wrakopruimers er niet echt uitkwamen en dat uiteindelijk de verantwoordelijke politieofficier een 'definitief oordeel moest vellen. Maar in de meeste gevallen ging het allemaal vrij geruisloos. Fietsen zonder wiel(en) werden bijvoorbeeld altijd aangevoerd, kregen zelfs niet eens het 'wraklabel' opgeplakt, maar werden direct gediskwalificeerd als 'schroot'. Fietsen zonder banden, ketting, zadel of stuur en in een zeer roestige toestand konden het meestal ook wel schudden maar haalden in ieder geval nog met een vrolijk oranje labeltje om, de foto. Waar het bij dit werk vooral op aan komt, zo lijkt het, is 'fingerspitzengefühl', en een niet te vrije interpretatie van de wet. De politieagenten bleken deze eigenschappen over het algemeen wat meer te bezitten dan de, weliswaar enthousiaste maar niet altijd erg legalistisch ingestelde knippers van de WOP. Echt harde criteria konden de dienaren van de wet echter ook niet formuleren. Alhoewel? Toch wel één: zorg altijd dat er voldoende lucht in je banden zit als je fiets wilt behouden.

MEER INFORMATIE FIETS-WRAKKENPROJECT

Verdere informatie over het Kralingse fietswrakkenproject is te verkrijgen bij Anda Noordhuis van Bewonersvereniging Kralingen (4142422) en Harrie IJskoot van het politiebureau Robert Baeldestraat (4243337).

Bouwen in eigen beheer IJsclubterrein

Het IJsclubterrein in Kralingen. De eerste paal voor drie stadsvilla's, totaal 54 woningen, kan Deo Valente begin 1992 geslagen worden. Naar dat onomkeerbare wapenfeit kijkt de kopersvereniging Jericho reikhalszend uit. Het zou de bekroning zijn op dit experiment met 'bouwen in eigen beheer' dat de nodige tegenslagen moet verwerken.

Experiment welkom

Koudwatervrees voor premie-koop kende Kralingen niet. De gangbare stadsvernieuwingspraktijk vroeg dan ook om nieuwe initiatieven. De kontingenoten werden steeds minder en de woonlasten hoger. En 'alles sociale woningbouw' betekende dat bewoners die iets meer verdienten, doch niet in de categorie Lubbers vielen, nauwelijks een perspectief hadden op de Kralingse woningmarkt. Op het

IJsclubterrein, grenzend aan tennisbanen en op steenworp afstand van de Kralingse Plas, wilde men dan ook wel experimenteren met premie-koop. 'Bouwen in eigen beheer' werd al spoedig de veelbelovende ontwikkelingsstrategie. De betrokkenheid tussen toekomstige bewoners met 'hun' bouwplan en later in het beheer, sprak natuurlijk tot de verbeelding. Maar de voordelen lagen ook op een harder vlak. Zo vond men in Eindhoven het Adviesbureau 'Bouwen In Eigen Beheer' (BIEB) dat onlangs twee projecten had begeleid die gemiddeld 20.000 gulden goedkoper en kwalitatief beter waren dan de premie-koop van winst zoekende projectontwikkelaars en beleggers. En met woonlasten die in dit Heerma-tijdperk al binnen 2 tot 3 jaar onder die van de nieuwbouw in de sociale sector zouden duiken. Vanzelf dat BIEB meegenomen werd naar Rotterdam om het IJsclubterrein tot ontwikkeling te brengen.

Enthusiasme en tegenvallers

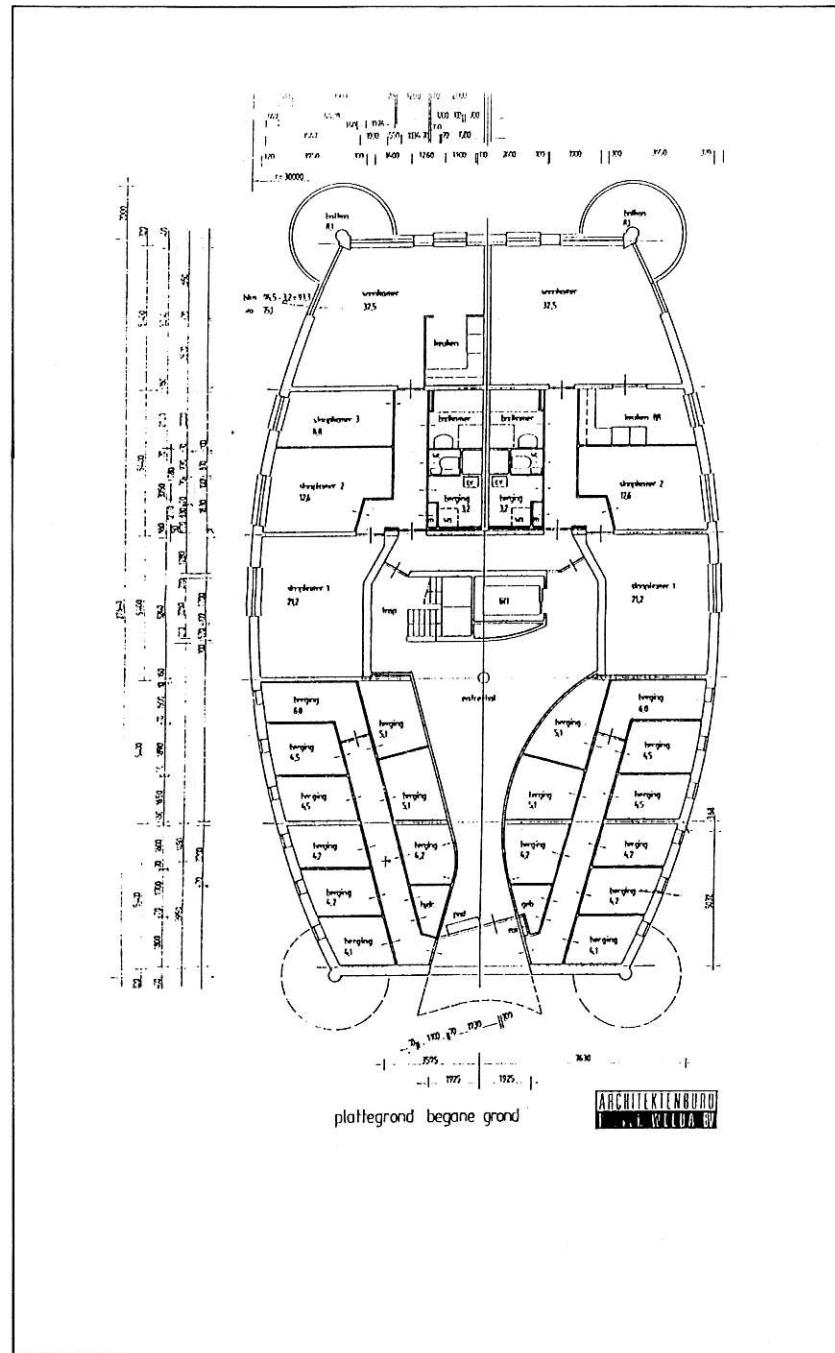
De belangstelling in Kralingen voor het initiatief was aanvankelijk enorm. Maar liefst 120 Kralingers leken er oren naar te hebben. De opgerichte kopersvereniging Jericho, die als opdrachtgever zou gaan fungeren, verwachtte dan ook met gemak aan voldoende leden, kopers dus, te komen. Maar de kinken in de kabbel lieten niet lang op zich wachten. Het bouwwijp maken van het moerassige IJslclubterrein was aanvankelijk onbetaalbaar en het duurde 4 onzekere maanden voordat men met het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam overeenstemming bereikte over een goedkoper methode. De inspraakprocedure rond de wijziging van het bestemmingsplan leidde tot een dure planwijziging: van 5 naar 4 bouwlagen. Op het prijskaartje van deze aanpassing stond 5 mille per woning. Ook de stijging van de bouwkosten viel hoger uit dan verwacht. Reden waarom de geraamde kosten van het project nu dicht tegen de investeringsgrens van de Premie A-regeling zit.

Het grootste probleem betrof echter de stijging van de rente van 8,5 naar 9,5%. Veel van de geïnteresseerde kandidaten konden daardoor simpelweg hun financiering niet rond krijgen. En van het te verwachte woonlastenvoordeel bleef aanzienlijk minder over.

Van Kralingen naar Rotterdam

Gevolg van alle problemen bij elkaar was dat het animo in Kralingen voor het IJslclubterrein drastisch daalde. Circa 35 van de 120 enthousiaste Kralingers bleven over en betaalde de 250 gulden voor het lidmaatschap van de kopersvereniging.

Het bestuur van de kopersvereniging werd uiteindelijk zelfs gedwongen om het wervingsgebied te verruimen: van Kralingen naar heel Rotterdam. In december, met de aanbesteding en de eerste paal in het verschiet, wil men namelijk alle woningen verkocht hebben om verdere risico's uit te sluiten. Die risico's zijn overigens ingedammd doordat het GWR bereid is eventueel een deel van niet verkochte, of vrijkomende woningen, als woningwetwoining te verhuren. Zover zal het volgens de kopersvereniging, die zich door alle problemen heet heen geworsteld, ook weer niet komen. De kwaliteit van de stadsvilla's is namelijk groot en kenmerkt zich door ruime en flexibele plattegronden en een grote keuzevrijheid in het afwerkingsnivo. Tezamen met de mooie lokatie zal er volgens de kopersvereniging dan ook voldoende belangstelling in Rotterdam voor de nog vrije woningen zijn.

BOUWEN IN DE MARKTSECTOR

In de nota 'Vernieuwing van de Stadsvernieuwing' wordt het bouwen in de marktsector (lees: premiekoop) gezien als middel tot meer woonmilieudifferentiatie. Kort daarop, in 1989, verscheen de eerste nota marktsector waarin de betere lokaties in de stadsvernieuwingengebieden werden aangewezen voor de markt. Uit de in 1990 verschenen voortgangsrapportage 'Marktsector in stadsvernieuwingengebieden' blijkt dat op veel van deze lokaties bouwen voor de markt niet van de grond komt. Voorname oorzaak is dat makelaars en beleggers voornamelijk geïnteresseerd zijn als er sprake is van een aantrekkelijke winstmarge en een gering risico. Dit heeft tot gevolg premie-koop altijd de maximaal toelaatbare stichtingskosten bedraagt en de kwaliteit veelal lager is dan sociale woningbouw. Tezamen met de hoge rentestand, waardoor het voor vele kandidaten niet mogelijk is om de financiering rond te krijgen, wordt het risico dan voor veel beleggers en aannemers te groot: weinig winst of weinig belangstelling. Vaak worden in stadsvernieuwingengebieden de kontingenent dan ook teruggegeven. Reden waarom de Stuurgroep enige tijd geleden akkoord is gegaan om woningbouwcorporaties de mogelijkheid te bieden om in deze marktsector projecten te ontwikkelen.

HET WYL7

Uit Kralingen komt een ander verhaal over bouwen in de marktsector. De twee in de nota marktsector genoemde lokaties (Adamo en Stormhoek) stoten daar op verzet. Zij werden gezien als geschikte lokaties voor sociale woningbouw t.b.v. ouderen. Uiteindelijk ging de Stuurgroep Stadsvernieuwing akkoord met twee alternatieve lokaties, geopperd Kralingen zelf, te weten Lambertusstraat en het zogenaamde WYL7. De woningbouw op het WYL vindt plaats binnen de Premie A-koopregeling. De stichtingskosten in deze regeling mogen niet meer dan f 142.000,- bedragen. De premie is afhankelijk van het inkomen en bedraagt maximaal f 41.000,-. Het unieke aan het WYL7 is dat gekozen is voor 'bouwen in eigen beheer'. Het project, dat in 1992 gebouwd zal worden, moet tijdens haar ontwikkeling echter de nodige tegenvallers incasseren.

Kort nieuws

Spirit werkt

Begin dit jaar was het informatiesysteem Spirit operationeel, ruim een jaar nadat het Rio daartoe de aanzet had gegeven. De gedachte achter Spirit, afkorting van Stedelijk Publieks Informatie Rotterdam in Telematicaverband, is om het begrip telematica te introduceren bij de doorsnee burger. Bedrijfsleven en overheidsinstanties raken bijna als vanzelf ermee vertrouwd om informatie uit te wisselen met de combinatie van telefoon en computer.

De uitvoering van Spirit is ondergebracht bij het Project Innovatiebevordering Rotterdam (PIR). Het PIR voerde ook het overleg met leveranciers van informatie over de regio Rotterdam. De dagelijkse organisatie rond Spirit is een tweemanszaak. Jules van Cleeff, sociaal-cultureel werker van beroep, demonstreert Spirit en begeleidt de gebruikers. Rien Wertheim, full-time projectmedewerker, onderhoudt de techniek van het systeem.

De centrale Spirit-computer aan de Westersingel wordt gevoed door een scala van instanties en organisaties. Een greep: het Arbeidsbureau Rotterdam, het Stedelijk Buro Ander Werk, het uitzendbureau Start, de Dienst Onderwijs, de Dienst Wonen (voorheen Woonruimtezaken), de afdeling Milieubeleid van Gemeentewerken, de FIRA (federatie van het instituut (sociaal)Raadslieden), het Hulp- en Informatiecentrum, de Gemeentebibliotheek, de VVV en het zogenaamde Netwerk-Zuid. De keuze op onderwerp is daardoor enorm divers: vacaturebank, informatie over uitgaan en evenementen, informatie over milieu-zaken, een vraagbaak met inlichtingen over uitkeringen, huursubsidies, belastingen en studiefinanciering, een overzicht van scholen in basis-, voortgezet en speciaal onderwijs. "Spirit bundelt bestaande informatie", licht Jules toe. "Maar het aanleggen van bestanden gebeurt niet automatisch. Iedere deelnemer voert zijn gegevens in en houdt die ook up-to-date." Rien vult aan: "Wij geven alleen advies over de manier van invoeren. Op Rotterdam-Zuid is een netwerk opgezet om een lijst samen te stellen met activiteiten in het welzijnswerk. Daarvoor moeten de wijken zelf aan de slag. De ketting is dus zo sterk als de zwakste schakel."

Ria Meyerink

Tussenstop in Rotterdam

Met het oog op de toekomst speuren Jules en Rien naar andere geldschieters binnen de gemeente. Het huidige budget - er is weer een toezegging van drie ton op jaarrasbasis - is toereikend maar wordt waarschijnlijk niet tot in het oneindige verstrekt. Desondanks zijn de verwachtingen hoog gespannen. Jules en Rien denken dat veel organisaties Spirit in huis gaan halen. "Het gaat om overheidsinformatie en die is gratis", verklaart Rien. "De gebruiker betaalt alleen de apparatuur. Een tv-scherm met toetsenbord komt op rond de 1500 gulden. Iemand met een personal computer is goedkoper uit. Een modem kost ongeveer 200 gulden. Het raadplegen van Spirit gebeurt via een telefoonaansluiting tegen de basis-tarieven van de PTT. Geen commercie dus." De eerste Spirit-golf is inmiddels over de stad gespoeld. Op Rotterdam-Zuid staan terminals in wijkgebouwen van bewonersorganisaties en club- en buurthuiswerk. Eind dit jaar vindt daar een evaluatie plaats met de gebruikers. Verder loopt er een initiatief om in Rotterdam-West Spirit te introduceren. Tevens staan er informatiezuilen op het Stadhuisplein, in het Hulp- en Informatiecentrum en het Voorlichtingscentrum Het Nieuwe Rotterdam. Daar kan men met een vereenvoudigd toetsenbord en een beeldscherm in Spirit 'bladeren'. Informatie inwinnen vanuit een luie stoel in de huiskamer is ook mogelijk. In augustus start in Hoogvliet een experiment om Spirit via het kabelnet aan te leveren.

Aad van der Graaf

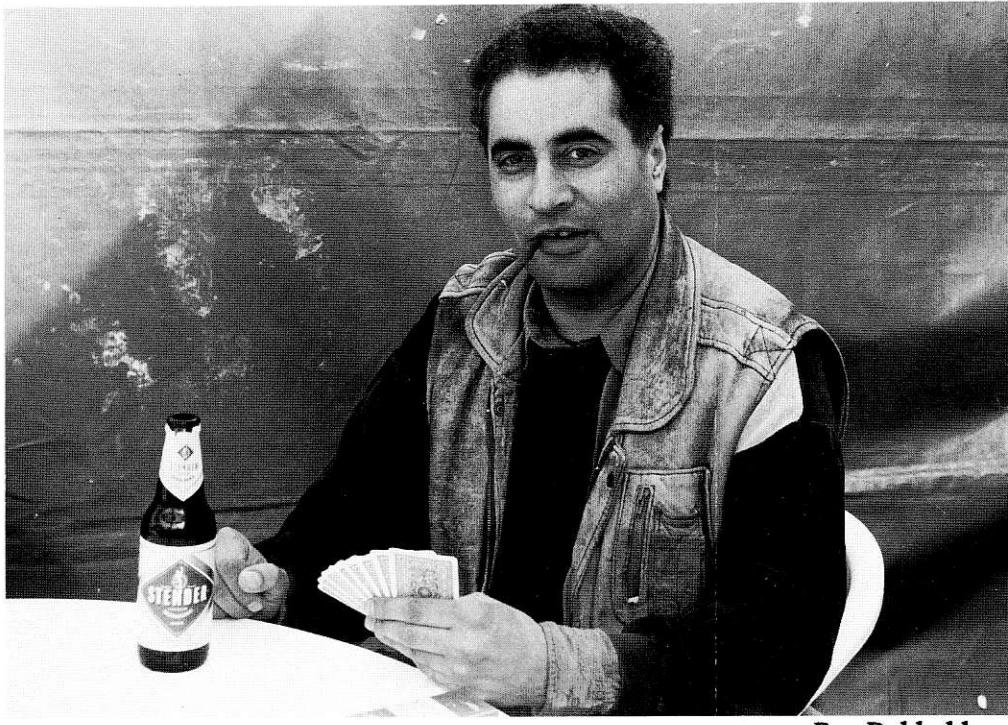
Opbouwwerk in korte broek

Van Botswana naar Ghana, via Rotterdam. Ria Meyerink, inmiddels 29, zette in 1988 een (vooralopig?) punt achter haar carrière als opbouwwerker in Rotterdam, waar ze achtervolgde in Oud-Mathenesse en Spangen werkten. Ze liet zich via de SNV uitzenden naar Botswana ("Daar zat Koos, m'n gozer, ook"). Tot begin van dit jaar werkte ze daar als regionaal coördinatrice bij de Young Women Christian Association (YWCA). "Eigenlijk ook opbouwwerk. Ik ondersteunde vrouwengroepen in dorpen in het opzetten van bakkerijen, naaiateliers, groentetuinen en andere kleinschalige werkgelegenheidspunten. Maar ook scholing in boekhouding, gezondheidsleer en andere zaken waren onderdeel van m'n werk." Na drie jaar nam onlangs haar ingewerkte counterpart, afkomstig uit het land zelf, het werk over. Ria en haar gozer maakte een tussenstop in Rotterdam: "In een recordtijd, het was eigenlijk veel te krap, hebben we iedereen en alles weer gezien en gesproken. We vertrekken nu naar Ghana. Koos heeft daar nieuw werk gekregen. Ik hoop daar een baan in de gezondheidszorg te vinden. Nee, we blijven niet altijd in de derde wereld werken. Ik denk dat dit de laatste uitzending is. Misschien kom ik nog weleens terug bij het Rio. Hé... doe iedereen de groeten en tot 1994."

Johan Janssens

Daar hebben we nou de hele maand op gewacht", zegt Ben Dubbeldam, opbouwwerker in Lombardije, als de zon doorkreekt. Tevreden zit hij voor de grote tent die midden in de wijk is opgezet. Vandaar uit is de hele maand mei een straatshow gepresenteerd met als doel bewoners meer te betrekken bij het wijkwerk. "Opbouwwerk in korte broek, noemden we het zelf", aldus Dubbeldam. "Naar buiten gaan, de mensen opzoeken in plaats van binnen blijven afwachten totdat er iemand komt."

Steeds maar vergaderen, vaak met dezelfde mensen en meestal dezelfde verhalen: Lombardije, behorend tot de Zuidelijke Tuinsteden, wilde weleens wat anders. "Er moest een frisse wind door de bewonersorganisatie gaan waaien. We moesten met andere mensen in contact komen. Van de 16.000 inwoners waren er slechts 100 actief bij de bewonersorganisatie. De rest kwam niet bij ons over de vloer, daar hoorden we niets van. Dan kun je portiekgesprekken gaan houden, maar we wilden ook wat 'fun' in de wijk brengen. Vandaar de straatshow waarmee we vier weken lang door de wijk zijn getrokken." Paul Claassen van de stichting 'De Tent' en mede-organisator van de straatshow heeft men altijd het idee dat het hier wel goed gaat. Toch moet ook hier heel wat gebeuren op het gebied van woningverbetering en beheer. Lombardije zit met de andere tuinsteden

Ben Dubbeldam

den op het randje. Als je de zaken nu niet aanpakt, worden het de verpauperde wijken van de toekomst. Gelukkig begint bij de gemeente dat besef te ontstaan, reden te meer om in de wijk, maar ook daarbuiten, aandacht te vragen voor de toekomst van de wijk en mensen erop te organiseren."

Beide doelen, 'fun' en organisatie, werden met de straatshow bereikt. Dubbeldam: "We hebben van alles rondom en in de tent georganiseerd. Een welzijnsmarkt, kinderdagen, ouderendagen, eetmiddagen, feesten, noem het maar op. Verder zaten er het onderhoudsbureau van de corporatie en de mensen van de wijkonderhoudsploeg om meteen allerlei klachten te noteren. Ook was er bingo, normaal gesproken geen activiteit van ons, maar wel iets waarmee je weer heel andere mensen bereikt. Die dan toch door zo'n tent lopen en pikken ook iets op van wat een bewonersorganisatie is. Daarnaast hebben we buurtbijeenkomsten georganiseerd waarop mensen in groepjes konden praten over onderwerpen als woonomgeving, sociale veiligheid en dergelijke. Die avonden waren erg geslaagd, ze kenden een hoge opkomst. Het resultaat daarvan is dat er nu in alle complexen bewonerscommissies zijn opgericht. Met vergaderingen in het wijkgebouw hadden we dit resultaat niet bereikt. Daar gaan de mensen niet zo snel naar toe. Zeker 's avonds niet. Terwijl ze nu zo de deur uit en de tent in konden stappen."

"Met zo'n spektakel moet je als bewonersorganisatie met de bilen bloot gegaan. Voor hetzelfde geld ga je gigantisch op je

bek. Dat is gelukkig niet gebeurd. Er zijn bewonersgroepen opgezet, we hebben nieuwe geluiden gehoord die we nu naar de ambtenaren kunnen vertalen. En we zijn verdord veel wijzer geworden over hoe mensen over hun wijk denken. We hopen met al deze resultaten ons voordeel te doen in de ontwikkeling van een toekomstplan voor de Lombardijne in het kader van de Zuidelijke Tuinsteden."

Yvonne Koop

Nieuwe rus

Tegelijk met de reorganisatie van de DROS wordt een nieuw Rotterdamse Urgentie Systeem (RUS) ontworpen. De voorstellen passen in de lijnen die uitgezet zijn in het Volkshuisvestingsplan. Kenmerkend voor dit plan is een terugtredende overheid die taken overdraagt aan de corporaties, en op afstand stuurt via prestatie-afspraken en eventuele sancties. In september zal er een beslissing over voorstellen voor het nieuwe systeem genomen worden. Kort samengevat houden deze RUS-voorstellen in:

* Minder woningzoekenden worden urgent. Hun keuzevrijheid wordt drastisch ingeperkt. Ze krijgen wel een garantie dat ze 1 of 2 aanbiedingen krijgen binnen een half jaar tot een jaar.

* Stadsvernieuwingenkandidaten worden gehertuisvest door corporaties. Zij worden dus niet meer urgent.

* De overige woningen worden toegewezen op de 'open' markt. De woningzoekende moet actief

op pad gaan om een corporatie te vinden met een geschikt en beschikbaar aanbod. De corporaties hebben de plicht om iedereen in te schrijven en informatie te geven over de mogelijkheden om in Rotterdam aan een woning te komen.

Urgent worden is in het nieuwe systeem minder voordeelig dan in het huidige. Rotterdam wordt verdeeld in 6 stadsdelen. Je kunt wel een wijkwens opgeven maar zolang een aanbieding in hetzelfde stadsdeel ligt, wordt deze als 'passend' beschouwd. Een tweede weigering van een 'passende' woning levert verlies van urgencie op.

De kwaliteit van de woning is zelden een geldige reden om te weigeren. Als er maar sanitair en een keuken in zit, is de woning van voldoende kwaliteit. Tenzij de woning leidt tot meer dan 250 gulden huursubsidie per maand, is er geen geldige reden om een aanbieding te weigeren. Veel minder mensen zullen urgent worden. Het huidige systeem kent de mogelijkheid via wachttijdpunten urgent te worden. In het RUS zullen alleen zeer ernstige gevallen (direct) urgent kunnen worden. Met z'n drieën op een 1-kamerwoning wonen is niet urgent zielig genoeg. Op je zeventigste op een derde verdieping wonen, levert in tegenstelling tot het huidige systeem, nooit een urgentie op. Tenzij er sprake is van een ernstige ziekte. Medische indicatie 5 levert wel een urgentie op, maar dit zijn weer de zeer ernstige gevallen. Het lijkt erop dat het ook niet meer zo belangrijk is om urgent te worden. Er is immers een open

markt? Open inschrijving wil echter nog niet zeggen dat het schaarse probleem is opgelost. Er zijn te weinig goede en bereikbare woningen. In het bijzonder geldt dat voor grote woningen met vier of meer kamers en voor lift- en servicewoningen. Voor deze categorieën woningen is een urgentie nodig om verzekerd te zijn van een woning binnen een termijn van enkele jaren. Het is eenvoudig om te voorspellen dat de open markt bij deze schaarse woningen voor de minder draagkrachtigen en minder assertieve problemen zal opleveren. De productie van de komende jaren zal deze schaarse niet kunnen oplossen.

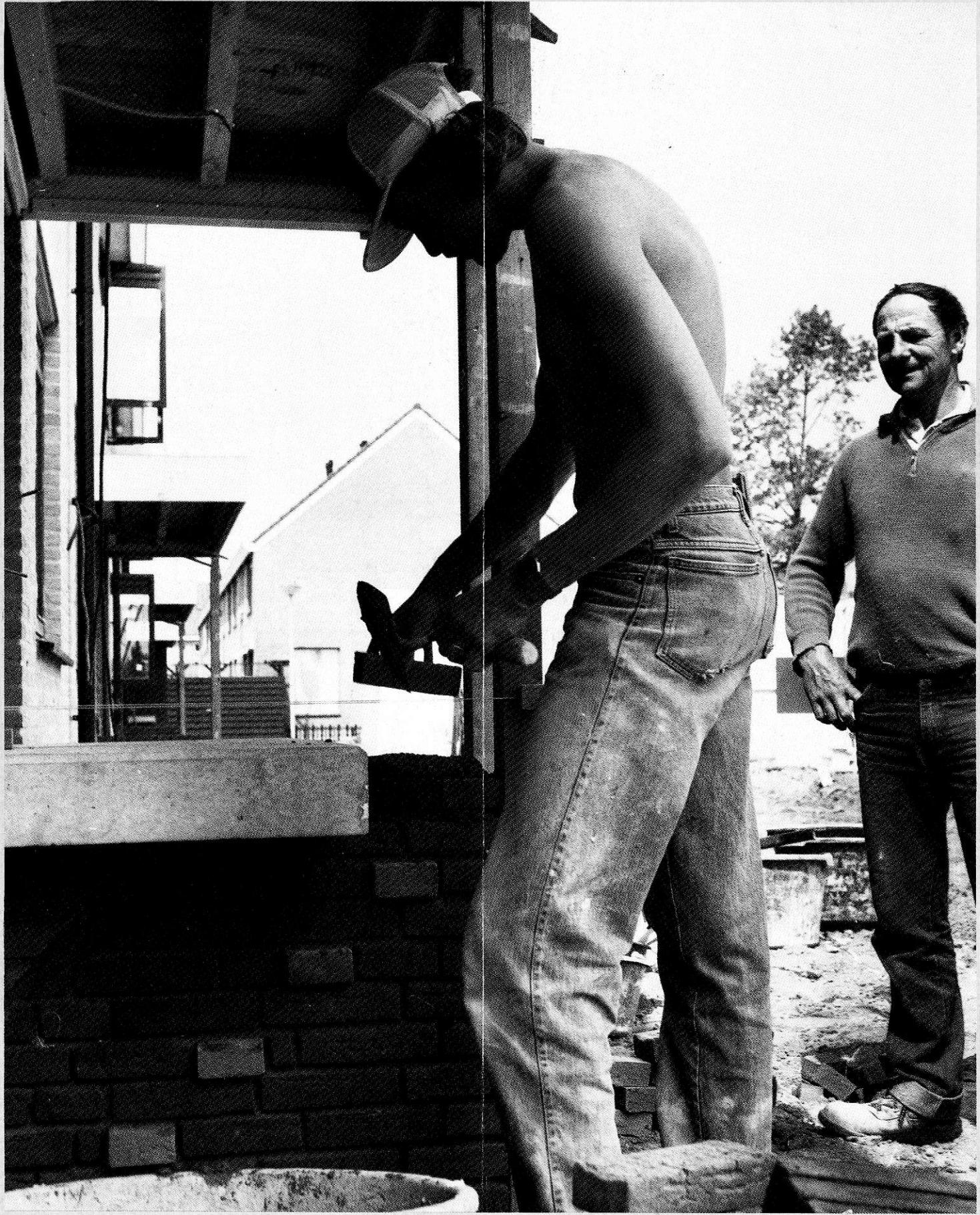
Een rechtvaardige verdeling blijft dus noodzakelijk. De overheid mag grote groepen 'urgenteren' niet verdoezelen door ze niet meer 'urgent' te noemen.

Irene Mobach

Westwijken-congres

Zo'n 150 mensen trokken 14 en 15 mei naar wijkgebouw Pier 80 in Bospolder/Tussendijken om deel te nemen aan een congres dat door het Rio was georganiseerd over wijkbeleidsplannen. Het congres volgde op een intensieve heroriëntatie van de bewonersorganisaties in Rotterdam West met als belangrijke gegevens de stagnatie van de stadsvernieuwing, de verandering van de stadsvernieuwingenorganisatie en de ontwikkeling naar beheer. In werkgroepen werden cases besproken uit Breda en Schiedam, Oleanderbuurt en Busken Huetstraat, Oude Westen en Oude Noorden. Een voorbeeld van een wijkbeleidsplan werd geschetst door Hans Thoolen, projectleider bij de gemeente Breda. Daarnaast werden lezingen gegeven door vertegenwoordigers van woningbouwcorporaties (Adri van Grinsven, Patrimonium, Johan Westra, GWR), de beheerorganisatie i.o. voor West (Ineke Bakker), deelgemeente (Dick van Dongen, voorzitter van deelgemeente Overschie) en Gerard de Kleijn (projectbureau sociale vernieuwing). In augustus is het verslag met de teksten van de lezingen beschikbaar. In vervolg op het congres zal het Rio in samenwerking met de bewonersorganisaties in West een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een beheer-organisatie in West.

Anne van Veen

Aan het werk

Petje op, bovenlijf bloot.....het zit er al professioneel uit. Alleen de nauwlettend toekijkende 'meester' verraat dat de metselaar nog in de leer is. Leerlingbouwplaatsen, Rotterdam heeft er, net zoals Ridderkerk (foto), al ervaring mee en kan er weer zes inrichten. Een zinvolle koppeling van 'leren' en 'werken', bestemd voor zoekende jongeren. Even de architect en de aannemer prikkelen en dan aanvragen bij de DROS.....sorry, de dienst Stedebouw en Volkshuisvesting.